

The Role of Seven Most Influential Social and Political Sciences Theories in the Process of International Media Persuasion by Terrorist Groups (Case Study: ISIS)

Hooman Qhapchi*
Seyed Mahdi Sharifee**
Ali Akbar Farhangi***
Taher Rowshandel Arbatani****

Received: 26/11/2021
Accepted: 26/11/2021

Abstract

The main problem of this research is the theoretical vacuum in research on the way of recruiting terrorist groups. The data was collected through the method of collecting library documents and using open source intelligence. First, 124 European members of ISIS were studied using the "case study" method and the "snowball" sampling method, and a separate profile was created for each. Then 7 popular Theories of Social sciences and Political sciences including "Castells' Resistance Identity, Peter Berger's Homeless Mind, Adorno's and Marcuse's Mind Control, Edgar Schein's, Kaplan's and Sadock's Brainwashing, Ted Robert Gers' Relative Deprivation, Marx's Alienation, and Jean Baudrillard's Hyper-Reality" were adjusted with the characteristics of "Media Persuasion Techniques", "Way of Recruitment" and "Reason of Recruitment" of European Youth who joined ISIS. All 7 theories (Here Assumptions) were confirmed & Approved with Some strengths and weaknesses. The three theories of "Resistance Identity", "Brainwashing" and "Hyper-reality" are considered as the main Structures of this research that have been proven with a high percentage and can be a beacon, Lighthouse or better to say a Lantern for further research and Studies. The two theories of "Homeless Mind" and "Mind Control" have been covered almost half of the case studies, Sometimes as a "weak signal" and sometimes as an "Early warning" to Muslim communities and second-class European citizens. Among the 14 techniques of persuasion, 5 techniques of "taming", "highlighting", "joining the congregation", "exaggeration" and "association" have been assigned the highest rank in the process of persuading and recruiting ISIS forces. The first winning combination was "Along with the congregation, temptation, emphasis, exaggeration". The combination of "association, temptation, exaggeration, highlighting" is in the second place and the combination of "being with the congregation, temptation, exaggeration, comparison, highlighting" is in the third place. According to the findings of this research, ISIS have not been successful in using "repetition", "fear", "symbols", "trines" and "humor" persuasive techniques.

Keywords: Media Persuasion, Hyper Reality, The Homeless Mind, Extreme Fundamentalism, Brainwashing.

*. PhD in media management. Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.

**.. Associate Professor, Department of Media Management, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.

***. Professor of Media Management Department, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.

****. Professor of Media Management Department, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.

نقش هفت نظریه تأثیرگذار علوم اجتماعی و علوم سیاسی در فرایند اقناع رسانه‌ای بین‌المللی گروه‌های تروریستی (مطالعه موردی: داعش)

هومن قاپچی *

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۰۹

سید مهدی شریفی **

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۰۲

علی اکبر فرهنگی ***

طاهر روشندل اربطانی ****

چکیده

مسئله اصلی این پژوهش، خلأ نظری موجود در تحقیقات پیرامون روش جذب گروه‌های تروریستی است. داده‌ها از طریق روش‌های گردآوری اسناد و مدارک کتابخانه‌ای و با بهره‌گیری از هوشمندی منبع باز جمع‌آوری شده‌اند. ابتدا با روش «مطالعه موردی» و روش نمونه‌گیری «گلوله‌برفی»، ۱۲۴ نفر از اعضای اروپایی داعش مورد مطالعه قرار گرفتند و برای هر کدام پروفایل جداگانه‌ای ساخته شد. سپس هفت نظریه مطرح علوم اجتماعی و علوم سیاسی «هویت مقاومت کاستلز، ذهن بی‌خانمان پیتز برگر، کنترل ذهن آدورنو و مارکوزه، شست‌وشوی مغزی ادگار شاین، کاپلان و سادوک، محرومیت نسبی تد رابرت گر، ازخودبیگانگی یا الیناسیون مارکس و حاد واقعیت ژان بودریار» با شاخص‌های «فنون اقناع رسانه‌ای»، «طریق جذب» و «دلیل جذب» اروپایی‌های جذب‌شده توسط این گروه تروریستی، تطبیق داده شد. سه نظریه «هویت مقاومت»، «شست‌وشوی مغزی» و «حادواقعیت» نظریه‌های اصلی این پژوهش تلقی می‌شوند که با درصد بالایی اثبات شده و می‌توانند چراغ راه پژوهش‌های بعدی باشند. دو نظریه «ذهن بی‌خانمان» و «کنترل ذهن» نیز تقریباً بیش از نیمی از موارد مطالعه را دربرگرفته‌اند و گاه «سیگنال ضعیف» و گاهی دیگر «هشدار زودهنگام» نسبت به جوامع مسلمانان و شهروندان درجه دو اروپایی محسوب می‌شوند. از بین چهارده فن اقناع، پنج فن «تطمیع»، «برجسته‌سازی»، «همراهی با جماعت»، «اغراق» و «تداعی» بالاترین رتبه را در فرایند اقناع و جذب نیروی داعش به خود اختصاص داده‌اند. ترکیب برنده اول «همراهی با جماعت، تطمیع، برجسته‌سازی، اغراق» بوده است. ترکیب «تداعی، تطمیع، اغراق، برجسته‌سازی» در جایگاه دوم و ترکیب «همراهی با جماعت، تطمیع، اغراق، مقایسه، برجسته‌سازی» در جایگاه سوم می‌ایستند. بنا به یافته‌های این تحقیق، داعشی‌ها در استفاده از فنون اقناعی «تکرار»، «ترس»، «نمادها»، «ترین‌ها» و «طنز» موفق عمل نکرده‌اند.

واژگان کلیدی: اقناع رسانه‌ای، رسانه‌های نوین، پساداعشیزم، هویت مقاومت، ذهن بی‌خانمان، کنترل ذهن، شست‌وشوی مغزی، محرومیت نسبی، ازخودبیگانگی، حادواقعیت.

* دکترای مدیریت رسانه، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران hooman.qapchi@ut.ac.ir

** دانشیار گروه مدیریت رسانه، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول) sharifee@ut.ac.ir

*** استاد گروه مدیریت رسانه، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران aafarhanghi@ut.ac.ir

**** استاد گروه مدیریت رسانه، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران arbatani@ut.ac.ir

مقدمه

اندیشمندان بسیاری در سراسر جهان نظریه‌هایی پیرامون چیستی، چرایی و چگونگی رفتار انسان در زمان‌ها، مکان‌ها و شرایط گوناگون مطرح کرده‌اند. یکی از پدیده‌های نسبتاً ناشناخته در جهان امروز، ظهور و بروز گروه‌هایی تروریستی در اقصی نقاط جهان با تکیه بر «بنیادگرایی افراطی» است که همچون «مکعب روبیک» یا «فیل در خانه تارپک» نیازمند بررسی چندجانبه و تحلیلی فراگیر است. از میان نظریه‌های مطرح بین‌المللی در رشته‌های علوم اجتماعی و علوم سیاسی، نظریه‌ها را با پروفایل ۱۲۴ عضو داعش تطبیق داده‌ایم تا دریابیم از منظر بنیان نظری تا چه اندازه یافته‌های ما آن نظریه‌ها را تأیید می‌کنند. به بیان دیگر، آن نظریه‌ها را فرضیه‌هایی در پژوهش خود در نظر گرفتیم که گرچه همگی با قوت و ضعف‌هایی اثبات می‌شدند اما از وزن آن‌ها در فرایند اقناع رسانه‌ای گروه‌های تروریستی (در این مورد مطالعه: داعش) مطلع نبودیم.

دلیل جذب نیروی موفق داعش از کشورهای غربی و چگونگی جذب این نیروها، پرسش‌های فرعی این مطالعه بوده‌اند. گفتنی است در مباحث نظری شکل‌گیری داعش، بحث‌های سازهانگاری^۱ نیز جزء مباحث زیربنایی است که ورود به این بحث خود به‌تنهایی مقاله جداگانه‌ای می‌طلبد. این مقاله درصدد است با تطبیق این هفت شاخص با پروفایل‌های به‌دست‌آمده، به درک ماهیت فرایند اقناع و جذب گروه‌های تروریستی و استفاده آن‌ها از نقطه‌ضعف‌های هویتی، قومیتی، مادی و غیره افراد دست یابد؛ به امید آنکه در آینده نیز چه برای داعش و چه هر تفکر افراطی دیگری در دوران پساداعشیزم، مثمرتر واقع شود و چراغ راهی هرچند کوچک برای بازدارندگی‌های سیاسی، نظامی و امنیتی از منظر ملی و بین‌المللی باشد.

۲. مرور پیشینه تحقیق

در سال ۲۰۱۹ در ژورنال جامعه‌شناسی انگلستان موسوم به BJS و در مقاله‌ای از دانشگاه اوکلاهاما با عنوان «درک خصومت دولت‌های غربی با اسلام بین مسلمانان اروپایی قبل و بعد از داعش: نقش‌های مهم تفکیک در سکونت و آموزش»، بر مبنای آمار و ارقام و

داده‌ها نموداری مبنی بر احتمال همسایگی مسلمانان با مسلمانان، مسلمانان با غیرمسلمانان و ادیان گوناگون با یکدیگر در اروپا رسم شده است. همچنین مدل رگرسیون لجستیک «باور خصومت غرب با مسلمانان» با پیشران‌هایی همچون محل سکونت با متغیرهای کنترلی مانند سن، جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت شغلی، خوداظهاری استاندارد زندگی، میزان مذهبی‌بودن، ملیت، سطح تحصیلات و غیره بیانگر میزان مشکلی است که غرب با مسلمانان - حتی مسلمانانی که شهروند آن هستند - دارد.

به‌تازگی (۲۸ مارس ۲۰۱۹)، مطالعه خوب دیگری هم‌راستا با دغدغه مقاله پیش رو توسط محقق از لهستان و محقق دیگری از جمهوری چک با نام «تروریسم خودت انجامش بده. چگونه سازمان‌های تروریستی، حامیان اروپایی‌شان را از طریق اینترنت آموزش داده، حمایت کرده و الهام می‌بخشند؟» در فصلنامه امنیت سیستمی Sciendo به انتشار رسیده است که به چگونگی جذب جوانان اروپایی از طریق اینترنت می‌پردازد. در این مطالعه، حملات مستقیم تروریستی با حملاتی که الهام‌گرفته از سازمان‌های تروریستی از راه دور بوده‌اند با هم مقایسه شده‌اند. نکته حائز اهمیت در مقاله این است که شما برای «جنگیدن در راه خدا» و «سرباز خدا» بودن حتماً نیاز ندارید به سوریه رفته و در آنجا به نبرد و پیکار پردازید بلکه می‌توانید در همان اروپا یا آمریکا یا استرالیا اهداف این گروه را دنبال کنید.

در مقاله کاتیا ولتون با نام «ترک منزل برای جهاد: پیش‌بینی جنگجویان خارجی داعش در غرب» (۲۰۱۹) در دپارتمان علوم سیاسی دانشگاه کلرادو، سه سطح از افراطی‌سازی جوانان اروپایی و اقتناع آن‌ها برای جذب مورد بررسی قرار گرفته است. سطح نخست «معارفه مذهبی»، سطح دوم «افراطی‌سازی» و سطح سوم «تقویت و تصمیم» است. در سطح نخست، افراد به صورت طبیعی نسبت به اسلام کنجکاو می‌شوند، سپس به اینترنت مراجعه می‌کنند تا اطلاعاتی به دست آورند. در آخرین بخش سطح اول، آن‌ها با آموزه‌های دینی و مذهبی درگیر شده و همه چیز را بیشتر مشاهده می‌کنند. در سطح دوم رشد، مشارکت آنلاین فرد وی را در معرض گستره‌ای از ارزش‌های افراطی قرار می‌دهد. در این سطح، ارتباط فرد با افراد آفلاین کمرنگ و کمرنگ‌تر می‌شود و از داستان‌ها، عکس‌ها، ویدیوها و درمجموع پروپاگانداها تأثیر پذیرفته و الهام می‌گیرد. آموزش

افراطی‌گری قوت می‌یابد و شخص شروع به همزادپنداری با گروه و ایدئولوژی‌هایش می‌کند. در سطح سوم، گروه چهره‌ای پاک و حق‌به‌جانب از خود ترسیم کرده و به توجیه خشونت‌هایش می‌پردازد. تأکید بر شکوه فعالیت‌های رادیکال گروه در این سطح بسیار بالاست. فرد می‌بیند که پیامدهای حق‌به‌جانب گروه و ایدئولوژی‌اش به مضراتش می‌چربد؛ از این رو و از آنجا که فطرت افراد میل به بودن در جبهه حق و نبرد علیه باطل دارد، تصمیم به فعالیت می‌گیرد. از این مرحله، فضای مجازی برای آن‌ها تبدیل به مکانی برای شبیه‌سازی و آمادگی بیشتر برای جنگ می‌شود. در نهایت آن‌قدر فاصله فضای مجازی و دنیای واقعی باریک می‌شود که فرد به داعش می‌پیوندد.

عمران عوان در مقاله‌ای که در سال ۲۰۱۷ در اشپیرینگر با نام «افراطی‌گری سایبری: داعش و رسانه‌های اجتماعی» منتشر کرد، با رصد فعالیت اعضای داعش در فیس‌بوک و توئیتر، نوعی دسته‌بندی شخصیتی از این افراد به دست داد. مبلغین سایبری، منزوی‌ها، فانتری‌بازها، هیجان‌طلب‌ها، صلیبیون اخلاق‌گرا، خودشیفته‌ها و جست‌وجوگران هویت، عناوینی هستند که این استاد دانشگاه بیرمنگام برای این سوپرستارهای جهادی دنیای مجازی پیشنهاد می‌دهد.

۳. تبیین نظریه‌ها

طبق نظریه هویت مقاومت^۱ اقلیت همواره به دنبال راهی است تا با مشابهت‌یابی و تکیه و تأکید بر نژاد، مذهب، قومیت، سن، رنگ پوست و غیره برای خودش توان دفاعی در مقابل اکثریت (ها) دست‌وپا کند (یزدان‌پناه و دیگران، ۱۳۹۱، ۴۱). جوان مسلمان اروپایی که از خانواده‌ای مهاجر آمده و رنگ پوست و لهجه‌اش در بسیاری موارد، مورد تحقیر و سرزنش قرار می‌گیرد، به دنبال نوعی «ایجاد اتحاد با دیگر اقلیت‌ها» است؛ از این رو در

۱. کاستلز معتقد است هویت مقاومت را کنشگرانی ایجاد می‌کنند که وضعیت‌شان از طرف منطق سلطه بی‌ارزش انگاشته شده یا داغ ننگ بر آن‌ها می‌زنند. به همین دلیل، مبنای این هویت، سنگرهایی برای مقاومت و بقا بر مبنای اصول متفاوت یا متضاد با اصول مورد حمایت نهادهای جامعه شناخته می‌شود. پی‌آمد هویت مقاومت ایجاد اجتماعات و جماعت‌هاست. کاستلز این نوع هویت را بهترین شکل هویت‌سازی جامعه معاصر می‌داند. وی اشکال این نوع هویت را ملی‌گرایی مبتنی بر قومیت و بنیادگرایی می‌داند.

اروپا یک جوان با اصلیت سومالیایی با دیگری اهل الجزیره یا لبنان یا پاکستان یا بنگلادش طرح دوستی می‌ریزد و تعامل با موشکی‌های سبزه‌رو را به تعامل با سفیدهای بور، ترجیح می‌دهد (مسلمانان با مسلمانان، سنی‌ها با سنی‌ها و غیره). از منظری دیگر، گاهی آن‌قدر دستیابی به هویت مقاومت برای طرفداران بنیادگرایی یا فرقه‌هایی با نوع نگاه ماکیاوولی اهمیت پیدا می‌کند که فارغ از شکاف‌های عمیق ماهوی با یکدیگر متحد می‌شوند. در مورد پدیده داعش، جهان شاهد این بود که سلفی‌های افراطی و بعثی‌های سکولار، هویت مشترکی پیدا کرده و منطقه را ناامن کردند.

در نظریه ذهن بی‌خانمان^۱ (برگر و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۴۷)، در مورد پدیدارشناسی جهانی شدن بر پایه «تعاریف واقعیت» از آگاهی در زندگی روزمره و آگاهی مدرن سخن گفته و صاحب‌نظران معتقدند «فرد مدرن از خانه و کاشانه خود رها شده و هرگز نمی‌تواند جای پای مطمئنی پیدا کند. آن‌ها همواره در بی‌خانمانی به سر می‌برند». شاید بهترین اصطلاح در این زمینه همان «از ده رانده و از شهر مانده» باشد. جوان یا نوجوانی پاکستانی‌الاصل یا نیجریه‌ای‌الاصل را در نظر بگیرید که در جامعه به زبان انگلیسی سخن می‌گوید اما در خانه‌اش، زبان عربی یا سواحیلی حکمفرماست. وی پیشینه‌ای از دین و مذهب اسلام و تسنن یا در برخی موارد حتی وهابیت دارد که در جامعه در حالت خوش‌بینانه‌تر جای خود را به مسیحیت و در حالت بدبینانه به آتئیسم و خداناباوری می‌دهد. در حالی که پدرش در اتاق دیگری قرآن می‌خواند، بازی‌های رایانه‌ای وی سراسر تیراندازی و ترویج خشونت است و شبکه‌های تلویزیونی و مجازی‌اش سرشار از محتوای جنسی... حال در این بی‌خانمانی ذهن، به هر چیزی چنگ می‌زند تا به وی «معنای بودن» بدهد و کاشانه‌ای برای روح و جاننش باشد. «کنترل ذهن» به وسیله

۱. پژوهش سه جامعه‌شناس معاصر درباره تأثیر فرایند «نوگرایی» و نهادهای مدرن بر «آگاهی مدرن» به‌ویژه در جوامع به اصطلاح «جهان سوم»؛ یعنی تأثیر دو دسته از فرایندهای نهادی مدرن به‌مثابه «حاملان اولیه» (فتاوری، اقتصاد و دیوان‌سالاری مدرن) و «حاملان ثانوی» (شهرنشینی، آموزش همگانی و ارتباطات جمعی) نوسازی بر شکل‌گیری آگاهی مدرن. همچنین در این پژوهش، جریان‌های ضدنوگرایی در شکل‌های «نوسازی‌ستیزی» و «نوسازی‌زدایی» در مرکز توجه قرار گرفته‌اند. در برابر بروز «بی‌خانمانی ذهن» در «جامعه مدرن» به منزله مهم‌ترین پیامد و عارضه نوگرایی، واکنش‌های متعارض در هر دو گرایش به جست‌وجوی یافتن نوعی «آشیانه» برای «انسان مدرن» برآمده‌اند.

حکومت‌ها با کمک سرویس‌های امنیتی، پلیس و نهادهای وابسته به حکومت با هدف همسوسازی افراد با سیاست‌ها و خط‌مشی‌های خود بدون متوجه‌شدن فرد هدف و با به‌کارگیری سایر افراد جامعه به‌عنوان دوست، همکار، خانواده و غیره صورت می‌گیرد. برای در خدمت گرفتن اشخاص، فرد هدف شخصی با رفتار ناهنجار معرفی می‌شود که نیاز به اصلاح دارد و بدین ترتیب سایر افراد متقاعد به همکاری می‌شوند. روش دیگر در متقاعد کردن افراد به همکاری، ایجاد اختلاف و دشمن‌سازی برای فرد قربانی از طریق شنود همه‌جانبه و شناسایی مؤلفه‌های رفتاری فرد قربانی و روابط فرد با سایرین در گروه و سوءاستفاده از آن‌ها انجام می‌شود. در بسیاری از مساجد اروپا و در محافل دانشگاهی، هنری و غیره، کنترل ذهن توسط داعش در بالاترین شکل آن در جریان است، اما داستان شست‌وشوی مغزی با کنترل ذهن تفاوت دارد. استیون حسن^۱ تمایز جالبی بین شست‌وشوی مغزی و کنترل ذهن قائل می‌شود. در شست‌وشوی مغزی، فرد از اتفاق‌هایی که در حال رخ دادن است، آگاهی دارد، اما در کنترل ذهن، افراد تحت عنوان دوست، همکار، خانواده و غیره به کار گرفته می‌شوند و شخص از اتفاقات بی‌خبر است (حسن، ۱۳۹۲: ۸۷). در کتاب «گسستن بندها»، نویسنده نخست ثابت می‌کند فرقه‌ها فرد را به «بند» کشیده و سپس راه‌های گسستن از این بندها را برای مخاطب تعریف و تفسیر می‌کنند. شست‌وشوی مغزی^۲ بدین معناست که تحت شرایط خاص، فرد ناخودآگاه و آوار به پیروی از اندیشه یا خواسته‌های افراد دیگر می‌شود و تغییرات عمده‌ای در باورها و در نتیجه در رفتارهای او به وجود می‌آید. ادگار شاین، «ایزوله‌شدن از دیگران» و «دستبندهای طلایی» را دو ایده اصلی شست‌وشوی مغزی می‌داند. ایزوله‌شدن از دیگران یعنی اینکه ارتباطات وی را با دیگران کم یا قطع کنیم تا از منابع دیگر ورودی نداشته باشد. دستبندهای طلایی هم یعنی آنکه به‌نوعی منافعش را به خودمان گره بزنیم که تداوم وضعیت فعلی برایش جذاب باشد (لشگر بلوکی، ۱۳۹۷: ۲).

نظریه محرومیت نسبی ناظر بر شرایط نابرابر میان اجزای یک جامعه است که در آن، برخی شهروندان از نظر امکانات و امتیازات، بهره‌مندی‌های بیشتری نسبت به برخی دیگر

1. Steven Hassan
2. Brainwashing

دارند. براساس این نظریه، شورش و بحران‌های سیاسی هنگامی صورت می‌گیرد که معترضان به این نتیجه برسند که بنا به دلایلی از امکانات موجود یا آنچه مورد انتظارشان است، کمتر از آنچه حق آن‌هاست، دریافت می‌کنند؛ از این رو برای دست‌یافتن به حقوق و منافع بیشتر یا تسکین سرخوردگی ناشی از محرومیت، به پرخاشگری و خشونت سیاسی متوسل می‌شوند. مسئله تبعیض و محرومیت یک جنبه عینی و یک جنبه ذهنی دارد. اگر وجود تبعیض در شکل‌گیری بحران‌های قومی مهم ارزیابی شود، مسئله احساس تبعیض و محرومیت نیز دارای اهمیت قابل‌توجهی خواهد بود. احساس تبعیض سبب افزایش انتظارات افراد جامعه قومی و سپس افزایش احساس محرومیت نسبی می‌شود. افزایش این دو عامل نیز به تقویت هویت قومی و در نهایت خشونت سیاسی می‌انجامد. در ضمن، احساس تبعیض و محرومیت با احساس شهروندی درجه دو بودن و اقلیت‌بودن، ارتباط مستقیمی دارد (جان‌نثار، ۱۳۹۴: ۹۹).

نظریه از خودبیگانگی^۱ به ویژگی‌هایی می‌پردازد که در بسیاری از جوانان اروپایی جذب‌شده توسط داعش دیده می‌شود:

- ناتوانی: این حس که سرنوشت فرد تحت کنترل خودش نیست بلکه به وسیله عوامل خارجی، سرنوشت، شانس یا نظم و ترتیب مؤسسه‌ها تعیین می‌شود؛
- بی‌معنابودن: به نداشتن درک یا سازگاری در هر دامنه عمل (مانند امور دنیوی یا روابط بین فردی) یا حس عمومی بی‌هدفی در زندگی اشاره دارد؛
- عادی‌نبودن: عدم تعهد به معاهدات مشترک اجتماعی که نتیجه آن انحراف گسترده، بی‌اعتمادی، رقابت فردی بی‌لجام و نامحدود و مانند آن است؛
- بیگانگی فرهنگی: احساس حذف از ارزش‌های مستقر در جامعه (برای مثال در شورش‌های فکری یا دانشجویی علیه نهادهای مرسوم)؛
- انزوای اجتماعی: احساس تنهایی یا محرومیت در روابط اجتماعی است (برای مثال، بودن در میان اعضای گروه اقلیت)؛
- با خود بیگانه بودن: شاید سخت‌ترین تعریف باشد و اینکه فرد از تماس با خودش خارج می‌شود.

1. Alienation

کارل مارکس استدلال می‌کرد از خودبیگانگی نتیجه مالکیت خصوصی سرمایه و استخدام کارگران برای دستمزد و نیز ترتیباتی است که به کارگران روی آنچه انجام می‌دهند، کنترل اندکی می‌دهد. در سیستم‌هایی که سبب از خودبیگانگی می‌شوند، افراد به خاطر تجربه رضایت یا حس اتصال به روند زندگی کار نمی‌کنند، بلکه به جایش کار می‌کنند تا پولی به دست آورند و با آن نیازهایشان را برطرف کنند. کاری که به از خودبیگانگی می‌انجامد، به یک فعالیت مکانیکی و عادت جاری تبدیل می‌شود که به وسیله دیگران اداره می‌شود (کراسمن، ۱۳۹۹: ۲).

بر اساس نظریه حاد-واقعیت ژان بودریار می‌توان گفت «خلافت اسلامی» نوعی نسخه بدلی (شبه‌سازی شده)^۱ از واقعیت است؛ واقعیتی که صرفاً محصول توانایی تبلیغاتی - رسانه‌ای داعش بوده و وجود خارجی ندارد. «تا زمانی که مثلث دولت ناکام در خاورمیانه، تبلیغات رسانه‌ای داعش و بحران هویت (عدم تعلق اجتماعی - سیاسی) نزد مردم به‌ویژه اقلیت‌های قومی پابرجاست، خطر سلفی‌گری و افراط‌گرایی به شکل بالقوه همچنان باقی خواهد ماند، حتی اگر داعش از نظر فیزیکی نابود شود. (آقایی، ۱۳۹۶: ۱)».

دو محور این مثلث را کماکان در اروپا نیز می‌توان یافت. تبلیغات رسانه‌ای داعش برای جوانان اروپایی نه تنها در محافل و مساجد سلفی‌ها و وهابی‌ها بلکه در اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی در دسترس جوانانی است که با «اصلیتی غیراروپایی» و با برچسب «شهروند درجه دو» بر پیشانی، به دنبال بازگشت به اصل خویش و جست‌وجوی هویت‌شان هستند. بودریار قلمرو حضور حاد-واقعیت را تنها در نمایشگر تلویزیون و شبکه‌های اجتماعی نمی‌بیند، بلکه تمام شئون زندگی را تحت تأثیر و مملو از حادهای واقعی می‌یابد.

ما در رسانه، گسیختگی نشانه‌ها و پیام‌ها از یکدیگر را به نظاره نشسته‌ایم. رسانه‌ها در اصل، نشانه‌ها با پیام‌های متضاد را به صورت متوالی کنار هم می‌چینند. جریان عظیم این پیام‌های مستمر، یک اثربخشی کلی دارد و آن این است که ما را به «مصرف محض» سوق می‌دهد. در اینجا ما با رسانه‌ها و نشانه‌های آن‌ها طرفیم؛ ولی پیام و معنایی که از رسانه می‌گیریم، پیام و معنای آن نشانه‌ها نیست. در این نقطه است که مرگ معنا فرا می‌رسد و

همگی ما به مصرف‌کننده‌هایی که از مصرف نشانه‌ها لذت می‌برند، بدل می‌شویم. برای مخاطب مصرف‌گرا، تماشای لحظه مجروح شدن گاوچران اسپانیایی به دست یک گاو نر یا قتل عام مردانی در یک نزاع قبیله‌ای در افریقا با تماشای سکانس‌های فیلمی جنگی فرقی ندارد. ما در بمباران اطلاعاتی رسانه‌ها با طیف گسترده‌ای از مسائل گوناگون مواجه می‌شویم که یا با آن‌ها بیگانه‌ایم یا برای ما اهمیتی ندارند. در ابتدای ظهور داعش، تماشای ویدیوی سربریدن یک نفر با ضریب تأثیری هزاران برابری در گوشی‌های تلفن همراه می‌چرخید؛ گویی داعش هزاران نفر را قتل عام کرده است؛ حال آنکه در فیلمی هالیوودی، یک بازیگر، ساختمانی را با صدها نفر ساکن (مرد و زن و بچه و پیر و جوان) منفجر می‌سازد ولی از آنجاکه طبق القای فیلم، آن‌ها «آدم‌بدها» هستند، چه بسا مخاطب لبخندی از سر رضایت نیز بزند.

۴. روش پژوهش

نوع این تحقیق، مطالعه موردی است. موارد مورد بررسی در رهیافت مطالعه موردی^۱ می‌تواند بسیار متنوع و متفاوت باشد. انتخاب موردها برای مطالعه، بستگی تام به هدف تحقیق دارد و پژوهشگر متناسب با اهداف خاص و ویژگی‌های موضوع تحقیق، روش‌های متفاوتی را از جمله مشاهده مشارکتی، مصاحبه عمیق، مصاحبه متمرکز گروهی، تحلیل سند، و تحقیق آرشیوی به کار می‌گیرد. نکته مهم از نظر روش‌شناختی آن است که مطالعه موردی در جایی که بافت تحقیق پیچیده‌تر از آن باشد که بتوان با روش تجربی یا پیمایش آن را بررسی کرد، بسیار مفید است. البته گاه در مواردی نیز می‌توان از مطالعه موردی در پشتیبانی از دیگر روش‌های تحقیق شامل تکنیک‌های کمی استفاده کرد. به‌طور کلی می‌توان جمع‌بندی کرد که «استراتژی مطالعه موردی تحقیق، سعی بر آن دارد تا پدیده اجتماعی خاصی را درون یک یا چندین موقعیت طبیعی که پدیده اجتماعی در چهارچوب آن(ها) روی می‌دهد، فهم کند و هدف آن می‌تواند فراهم کردن توصیفی با جزئیات کامل از طریق مثالی خاص یا تولید و یا آزمودن نظریه‌های خاص باشد» (بلوور و وود، ۲۰۰۶: ۳۱).

جامعه این تحقیق (N) نیز افرادی هستند که از نزدیک در معرض شست‌وشوی مغزی یا جذب به وسیله تکنیک‌های اقناعی قرار گرفته باشند؛ گرچه دسترسی فیزیکی به این افراد میسر نیست، باوجوداین تالارهای گفت‌وگوی مجازی ایشان، ویدیوها، بلاگ‌ها و دست‌نوشته‌هایشان موجود است. نوع نمونه‌گیری (n) در این تحقیق نیز، غیراحتمالی، هدفمند و گلوله برفی است. در پژوهش نمونه کیفی باید از آزمودنی‌ها و مشارکت‌کننده‌هایی که بهترین نمونه یا معرف جامعه هستند و بهترین دانش را درباره موضوع پژوهشی دارند، استفاده کرد. نمونه این پژوهش، جوانان اروپایی جذب‌شده توسط داعش هستند که اخبار مرتبط با آن‌ها به شکل متن‌کاوی^۱ و روایت‌کاوی^۲ گزارش‌ها و به‌اصطلاح بریده جراید در خبرگزاری‌ها و روزنامه‌های بین‌المللی مورد بررسی قرار گرفته است.

متناسب با اهداف هر تحقیق، برای جمع‌آوری داده‌ها معمولاً از روش‌های چندگانه و متعددی از جمله مصاحبه‌ها، مشاهده‌ها، روش‌های اسنادی، ضبط صدا یا تصویر، استفاده می‌شود و جمع‌آوری داده‌ها به‌طور معمول، در مدت زمانی طولانی صورت می‌پذیرد.

۵. تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

۵-۱. تحلیل داده‌ها بر حسب نظریه هویت مقاومت کاستلز

با توجه به اصلیت غیراروپایی و تفاوت محل سکونت و اصلیت نژادی در پروفایل‌ها، ۶۹ مورد از ۱۲۴ مورد مطالعه معادل ۵۵/۶۴ درصد از اعضای جذب‌شده، دارای انگیزه هویت مقاومت بوده‌اند. اروپایی‌های مهاجر با اصلیت‌هایی الجزایری، سودانی، بنگلادشی، پاکستانی، نیجریه‌ای، سومالیایی و غیره در برابر «صلیبیون یا ملت صلیب» که شهروندان درجه یک اروپایی با «پوستی سفید، موهای بور و چشمانی روشن» هستند، متحد می‌شوند تا «هویت مقاومت» را ذیل به‌اصطلاح «خلافت اسلامی» تشکیل دهند.

نقش هفت نظریه تأثیر گذار... / هومن قاپچی، سید مهدی شریفی، علی اکبر فرهنگ، طاهر روشندل ارجلانی

نام	نام مستعار	سن	دوره	جنسیت	محل سکونت	اصالت نژادی
عبدالوحد مجید	ابوسلیمان البریطانی	۴۱	میانسانی	مذکر	جنوب انگلستان / ساکس غربی	پاکستانی الاصل
داتلاس آرتور مک کین	دوال خاند	۳۳	جوانی	مذکر	کانیفرنیا / آمریکا	آمریکایی الاصل / شبکه‌ها / المینویز
عبدالرحمان محمد	عبدالرحمان	۲۹	جوانی	مذکر	مینسوتا / آمریکا	سومالی الاصل
آندره پوئین	ابوسلم	۲۴	جوانی	مذکر	اوتارینو / کانادا	کانادایی الاصل
بالال بوشتیج	بالال	۴۲	میانسانی	مذکر	بوئتی و هرزگوین	بوشتیایی الاصل
مهدی نموشه	نموش	۲۹	جوانی	مذکر	فرانسه	بویرا، الجزیره
ایوکرالجنایی	ایوکر	۲۵	جوانی	مذکر	سوئد	سوئدی الاصل
طها شید	ابولراهم السوئدی	۲۹	جوانی	مذکر	تروله تان / سوئد	فلسطینی الاصل
ام عبیده	ام عبیده	۲۰	جوانی	مؤنث	سوئد	سومالی الاصل
امضا محمود	ام لیث	۲۷	جوانی	مؤنث	اسکاتلند	پاکستانی الاصل
ام حریشه	ام حریشه یا ام حارثه	۲۰	جوانی	مؤنث	کانادا	کانادایی الاصل
خدیجه داره	خدیجه داره	۲۲	جوانی	مؤنث	انگلستان - هلند	نپجریه‌ای الاصل
ترخان تابوواروویچ باتیرالووی	ابوعمرچچی	۳۰	جوانی	مذکر	چچن	چچنی الاصل
سیف الله مکلیف	سیف الله چچنی	۳۰	جوانی	مذکر	چچن	چچنی الاصل
دوتال مورگان	دان مورگان	۴۴	میانسانی	مذکر	کارولینای شمالی / آمریکا	آمریکایی الاصل
دنيس مامادو جرارد کلسبرت	نام هنری دسو داک ابو مالک ابوظحله الاصل	۴۲	میانسانی	مذکر	برلین غربی / آلمان	دو رکه آلمانی غنایی
سارا او	سارا او	۱۶	نوجوانی	مؤنث	کنستانتز / جنوب آلمان	دو رکه آلمانی الجزیره ای
فیلیپ ب	فیلیپ	۲۷	جوانی	مذکر	وستفالن آلمان	آلمانی الاصل
مجددی محمد	مجددی	۲۴	جوانی	مذکر	فرانکفورت / اوفن باخ / آلمان	دو رکه آلمانی / تونس
لکیر معروفی	ابوشهد	۳۰	جوانی	مذکر	بیرنه فرانسه	دو رکه فرانسوی الجزایری
یونس عمود	یونس	۱۴	نوجوانی	مذکر	اندراخت / بلژیک	دو رکه بلژیکی مراکش
عبدالحمید عمود	ابوعمر الجلیجکی	۲۸	جوانی	مذکر	اندراخت / بلژیک	دو رکه بلژیکی مراکش

خروجی شماره (۱). تطبیق نظریه هویت مقاومت با پروفایل‌ها

۲-۵. تحلیل داده‌ها بر حسب نظریه ذهن بی‌خانمان پیتر برگر

۳۶ مورد از ۱۲۴ مورد مطالعه معادل ۲۹/۰۳ درصد از اعضای جذب شده توسط داعش، درگیر مسئله «ذهن بی‌خانمان» بوده‌اند. با بررسی شبکه‌های مجازی این افراد، نوعی عدم ثبات هویتی مشاهده شد که مثلاً ناگهان از تصویر «زوجی عاشق در پاریس بارانی» به «تصویر سر بریده شده در رقه» رسیده بودند. بسیاری از نوجوانان با حضور در داعش «احساس بودن» و «دیده شدن» می‌کردند. آن‌ها به صورت فیزیکی گرچه در «دبیرستان آکادمی بشال گرین لندن»، «دبیرستان فردریسبرگ»، «دانشگاه وست مینستر» و غیره حضور داشته‌اند اما در ذهن خود آنجا را «خانه، کاشانه، آشیان یا مأوای خود» نمی‌یافته‌اند و به دنبال دلیل یا فرصتی برای بازگشتن به اصل خویش (تصاویر گنگی از کودکی یا خاطراتی از والدین غیراروپایی و غیره) بوده‌اند.

۲۲۴ **روزنامه‌های** سال بیست‌ونهم، شماره دوم (پیاپی ۶۲)، پاییز و زمستان ۱۴۰۱

N	L	F	E	C	B	A
	مسائل مالی و کسب درآمد	دوره‌های بلژیک-مراکش	ابتدایی	مذکر	۱۴	یونس
	کشتار کفار و جهاد فی سبیل الله	دوره‌های بلژیک-مراکش	کالج سن پیر	مذکر	۲۸	ابوسعد الجحکی
	کشتار کفار و جهاد فی سبیل الله	مصری الاصل	معلم خصوصی در مارت مجل عبدالباری	مذکر	۲۴	ابوکلثوب کفکف
	کشتار غیرها	بنگلادش الاصل	ناشنخص	مذکر	۲۵	حمیدالرحمان
	تهدید فی سبیل الله و کمک به مسلمانانی که گرفتار ظلم بنار اند	مراکش الاصل	مدرسه نظمی	مذکر	۳۰	ابوسلیمان القرظی
	جهاد فی سبیل الله / تشکیل خلافت اسلامی	مصری الاصل	ناشنخص	مذکر	۳۷	ابوسلیمان المهاجر
	پایه سازی اسلام سلفی	چینی الاصل	ناشنخص	مذکر	۳۷	احمد چانابو
	ناشنخص	مراکش الاصل	مهندس کامپیوتر	مذکر	۳۷	ابونعمورالمغربی
	ناشنخص	لبنانی الاصل	دبیرستان فردیسریگ	مذکر	۳۰	ابوهانی اللبانی
	اعضای اسلام سلفی	مراکش الاصل	دبیرستان فردیسریگ سپس کارشناس و کارشناسی ارشد	مذکر	۲۸	ابوسید الکردستانی
	اعضای اسلام سلفی	نامعلوم	ناشنخص ولی رفت و آمد زیاد به مسجد التوحید هلنسکی	مذکر	۲۱	ابو اسحاق اندلی
	اعضای اسلام سلفی	لنگولانی الاصل شهروند بریتانیایی	London	مذکر	۳۳	ابو یوسف اندلی
	سفر ۶ دوستش به سویه	کهنی و مراکی الاصل	دانشگاه وست مینستر/سینتجان اعلاماتی و مدیریت بازرگ	مذکر	۲۷	جهادی جان
	اعضای اسلام سلفی و کشتار کفار غیر	سویلی الاصل	ناشنخص	مذکر	۳۱	جهادی جورج
	اعضای اسلام سلفی و کشتار کفار غیر	دوره‌های فرسی غسانی	ناشنخص	مذکر	۳۷	جهادی ریکو
	اعضای اسلام سلفی و کشتار کفار غیر	بریتانیایی الاصل	ناشنخص	مذکر	۳۷	جهادی یاقول
	اقابت زننگی و دستبندی به استقلال مالی و جنسی	بنگلادش الاصل	دبیرستان آکادمی بتال گرین	مؤنث	۱۵	شمیمه بیگم
	اقابت زننگی و دستبندی به استقلال مالی و جنسی	بنگلادش الاصل	دبیرستان آکادمی بتال گرین	مؤنث	۱۵	امیره
	اقابت زننگی و دستبندی به استقلال مالی و جنسی	بنگلادش الاصل	دبیرستان آکادمی بتال گرین	مؤنث	۱۶	خدیجه سلطانة
	اقابت زننگی و دستبندی به استقلال مالی و جنسی	بنگلادش الاصل	دبیرستان آکادمی بتال گرین	مؤنث	۱۵	تاریمه بیگم
	اقابت زننگی و دستبندی به استقلال مالی و جنسی	بنگلادش الاصل	دبیرستان آکادمی بتال گرین	مؤنث	۱۶	سامرا کسینوج
	اقابت زننگی و دستبندی به استقلال مالی و جنسی	بنگلادش الاصل	دبیرستان آکادمی بتال گرین	مؤنث	۱۶	سامرا (نمرو)
	اقابت زننگی و دستبندی به استقلال مالی و جنسی	بنگلادش الاصل	دبیرستان آکادمی بتال گرین	مؤنث	۱۶	سایما (سینه)
	اقابت زننگی و دستبندی به استقلال مالی و جنسی	بنگلادش الاصل	دبیرستان آکادمی بتال گرین	مؤنث	۱۹	عائشه
	عمل به شریعت و قناعت چوگان اروپایی	ترک از اوقالی اذنا	آموزش نظامی در ترکیه و هلند	مذکر	۳۷	اسرافیل ییلماز
	پایه سازی اسلام سلفی	سویلی الاصل	یوتکی دانشگاه حمیده مامهن خارطوم	مذکر	۲۵	احمد خدر
	پایه سازی اسلام سلفی	سویلی الاصل	یوتکی دانشگاه حمیده مامهن خارطوم	مذکر	۲۵	هشام
	پایه سازی اسلام سلفی	فلسطینی الاصل	یوتکی دانشگاه حمیده مامهن خارطوم	مذکر	۲۵	محمد الخراس
	عمل به شریعت و قناعت چوگان اروپایی	فراشویی الاصل	دانشگاه گلدر اسمیت لندن	مؤنث	۲۵	ام نسی البریطانی
	همراهی با همسر مراکش آتی که جنگجوی داعشی است	فراشویی الاصل	ناشنخص	مؤنث	۲۹	امانین
	اقابت زننگی و دستبندی به استقلال مالی و جنسی	فراشویی الاصل	ناشنخص	مؤنث	۱۸	نوال

خروجی شماره (۲). تطبیق نظریه ذهن بی خانمان با پروفایل‌ها

۳-۵. تحلیل داده‌ها بر حسب نظریه شست‌وشوی مغزی ادگار شاین

۶۱ مورد از ۱۲۴ مورد مطالعه معادل ۴۹/۱۹ درصد از اعضای جذب‌شده توسط داعش، مورد شست‌وشوی مغزی قرار گرفته بوده‌اند. گزاره‌های برگرفته‌شده از پروفایل‌های مورد بررسی بیانگر همین مطلب هستند: «شست‌وشوی مغزی در مسجد وست‌مینستر لندن»، «شست‌وشوی مغزی در مسجد القدس هامبورگ»، «شست‌وشوی مغزی در مسجد کورت‌تریک بلژیک»، «شست‌وشوی مغزی در مسجد دیدزبری»، «شست‌وشوی مغزی در مسجد محله موس ساید منچستر موسوم به محله داعشی‌ها»، «شست‌وشوی مغزی در مسجد برلین و شبکه اسلام‌گرایان افراطی ابو ولاء»، «شست‌وشوی مغزی در مسجدی در فورت پیرس فلوریدا»، «شست‌وشوی مغزی در مسجد کنت انگلستان»، «شست‌وشوی مغزی در مسجد دو کوئه‌پل در شهر آنتورپ بلژیک»، «شست‌وشوی مغزی در مسجد شهر هیلدس‌هایم»، و «شست‌وشوی مغزی در اجتماعات مسلمانان افراطی مینه‌سوتا».

ردیف	A	C	E	F	L	O
34	محمد اموزی	۳۷	مذکر	دانشگاه وست مینستر / سیستم‌های اطلاعاتی و مدیریت بازرگانی و عراقی الاصل	بازداشت به وسیله نیروهای امنیتی انگلیس، نفرت از غربی‌ها	
35	التفیح الشیخ	۳۱	مذکر	نامشخص	سودانی الاصل	
36	الکساندر امون کوئی	۳۷	مذکر	نامشخص	نشتنوی مغزی در مسجد غرب لندن	
37	لین لولی دیویس	۳۷	مذکر	نامشخص	نشتنوی مغزی در مسجد غرب لندن	
38	شیمه بیگم	۱۵	مونت	دبیرستان آکادمی بنال گرین	دوستی با سه جهادی دیگر (اموزی، شیخ و کوئی)	
39	امیر عباسه	۱۵	مونت	دبیرستان آکادمی بنال گرین	نشتنوی مغزی در دبیرستان و مسجد شرق لندن	
40	ذبیجه سلطان	۱۶	مونت	دبیرستان آکادمی بنال گرین	نشتنوی مغزی در دبیرستان و مسجد شرق لندن	
41	شارنه بیگم	۱۵	مونت	دبیرستان آکادمی بنال گرین	نشتنوی مغزی در دبیرستان و مسجد شرق لندن	
42	سامرا کسینویچ	۱۶	مونت	دبیرستانی در وین پایتخت اتریش	توسط پروپاگاندا در اینترنت و سپس مسجد وین	
43	ساینا سلیمویچ	۱۴	مونت	دبیرستانی در وین پایتخت اتریش	توسط پروپاگاندا در اینترنت و سپس مسجد وین	
44	انترلیا پتالو	۱۹	مونت	دبیرستانی در ماستریخت هلند	توسط اینترنت و فضای مجازی	
45	عمر یلماز	۳۷	مذکر	آموزش نظامی در ترکیه و هلند	توسط اینترنت و فضای مجازی	
46	احمد سامی خدر	۲۵	مذکر	پزشکی دانشگاه حمیده مامون خارطوم	نشتنوی مغزی در دانشگاه خارطوم	
47	هشام فضل الله	۲۵	مذکر	پزشکی دانشگاه حمیده مامون خارطوم	نشتنوی مغزی در دانشگاه خارطوم	
48	محمد فخری الخیاضی	۲۵	مذکر	پزشکی دانشگاه حمیده مامون خارطوم	نشتنوی مغزی توسط فضای های سودان	
49	طوبی کوندال	۲۵	مونت	دانشگاه مگد اسمیت لندن	نشتنوی مغزی در دانشگاه خارطوم	
50	لاندین لوکوز	۲۹	مونت	نامشخص	آشنایی با یک جنگجوی داعشی در اینترنت	
51	نژول حسنی	۱۸	مونت	نامشخص	توسط اینترنت و فضای مجازی	
52	سارا علی مهنی	۱۷	مونت	نامشخص	والدینش معتقدند اینترنت وی را به سمت داعش سوق داده است.	

خروجی شماره (۳). تطبیق نظریه شست‌وشوی مغزی با پروفایل‌ها

۴-۵. تحلیل داده‌ها بر حسب نظریه کنترل ذهن آدورنو و مارکوزه

درباره ۳۰ مورد از ۱۲۴ مورد مطالعه معادل ۲۴/۱۹ درصد از اعضای جذب‌شده توسط داعش، نظریه کنترل ذهن صدق می‌کرد. البته استیون حسن تمایز جالبی میان شست‌وشوی مغزی و کنترل ذهن قائل می‌شود. در شست‌وشوی مغزی، فرد از اتفاق‌هایی که در حال رخ‌دادن است، آگاهی دارد، اما در کنترل ذهن، افراد تحت عنوان دوست، همکار، خانواده و غیره به کار گرفته می‌شوند و شخص از اتفاقات بی‌خبر است. وی ممکن است به همراه یکی از اعضای خانواده درگیر ماجرای عشقی شود و سر از سوریه درآورد. در قسمت دلیل جذب و طریق جذب، با این اصطلاحات مواجه شدیم: «ازدواج با یک عضو آلمانی داعش»، «دوستی با سه جهادی دیگر»، «همراهی با همسر مراکشی‌اش که جنگجوی داعشی است»، «تحت تأثیر هم‌محل‌های‌های پاکستانی و هندی»، «ازدواج با یکی از جنگجویان داعش»، «همراهی با همسر داعشی آلبانیایی تبارش»، «جذب برادر و دوستانش توسط داعش»، «همراهی با خواهرش» و غیره.

49	طوبی کوندال	عمل به شریعت و افعال جوانان اروپایی	تسنشوی مغزی در دانشگاه خارطوم
50	آماندین لوکوز	همراهی با همسر مراکتسی اش که جنگجوی داعشی است	آشنایی با یک جنگجوی داعشی در اینترنت
51	ناول حسنی	اثبات زنانگی و دستیابی به استقلال	توسط اینترنت و فضای مجازی
52	سارا علی مهنی	اثبات زنانگی و دستیابی به استقلال	والدینش معتقدند اینترنت وی را به سمت داعش سوق داده است.
53	رشید بی	احیای اسلام سلفی	نامعلوم
54	خالد بی	احیای اسلام سلفی	نامعلوم
55	یاگو ریذیک	کمک به مردم سوریه	نامعلوم
56	سیلسو رودریگز داکوستا	احیای اسلام سلفی	نامعلوم
57	محمد دلیل	سرخوردگی از عدم پذیرش پناهندگی اش در آلمان	رد شدن درخواست پناهندگی اش و اعلام وفاداری به داعش از طریق ا
58	محمد حیدر الزمار	احیای اسلام سلفی	تسنشوی مغزی در مسجد مقدس هامبورگ
59	فابیو بوکاس	احیای اسلام سلفی	تحت تاثیر هم محله‌ای های پاکستانی و هندی
60	شمس الوارا شمس الوارایف	نامشخص	نامعلوم
61	بلال المرخوهی بلزیک	احیای اسلام سلفی	تسنشوی مغزی در مسجد مسجد دو کونیهل در شهر آنتورپ بلژیک
62	کبیر احمد	احیای اسلام سلفی	تسنشوی مغزی در مدارس دینش
63	ابوولا احمد عبدالعزیز	احیای اسلام سلفی	تسنشوی مغزی در مسجد شهر هیدس هایم
64	محمد زد	کمک به مردم سوریه، یافتن پسر یکی از نزدیکان خود	نامعلوم
65	صدا دودورکایف	احیای اسلام سلفی و همراهی با همسر اوئش حمزات	توسط اینترنت و فضای مجازی
66	شانون مائورین کاللی	ازدواج با یکی از جنگجویان داعش	از طریق اینترنت

خروجی شماره (۴). تطبیق نظریه کنترل ذهن با پروفایل‌ها

۵-۵. تحلیل داده‌ها بر حسب نظریه محرومیت نسبی تد رابرت گر

۱۲ مورد از ۱۲۴ مورد مطالعه معادل ۹/۶۷ درصد از اعضای جذب شده توسط داعش، دچار محرومیت نسبی بوده‌اند. «مسائل مالی»، «اثبات زنانگی و دستیابی به استقلال جنسی»، «سرخوردگی از عدم پذیرش پناهندگی» و «سرکوب دائمی مسلمانان» گزاره‌هایی منطبق بر محرومیت نسبی بودند که از پروفایل این افراد استخراج شد.

20	مجدی محمد	تسنشوی مغزی توسط سلفیون فر لنگفورت که مشتریان آرایشگاهش بود مسائل مالی	مسائل مالی
21	شکیر معروفی	امور دنیوی برایم دیگر اهمیتی ندارند	مسائل مالی
32	انتی	احیای اسلام سلفی	مسائل مالی
51	ناول حسنی	اثبات زنانگی و دستیابی به استقلال	توسط اینترنت و فضای مجازی
52	سارا علی مهنی	اثبات زنانگی و دستیابی به استقلال	والدینش معتقدند اینترنت وی را به سمت داعش سوق داده است.
57	محمد دلیل	سرخوردگی از عدم پذیرش پناهندگی اش در آلمان	رد شدن درخواست پناهندگی اش و اعلام وفاداری به داعش از طریق

خروجی شماره (۵). تطبیق نظریه محرومیت نسبی با پروفایل‌ها

۵-۶. تحلیل داده‌ها بر حسب نظریه از خودبیگانگی یا الیناسیون مارکس

۱۴ مورد از ۱۲۴ مورد مطالعه معادل ۱۱/۲۹ درصد از اعضای جذب شده توسط داعش، دچار از خودبیگانگی یا الیناسیون بوده‌اند. گزاره‌های «به دنبال یک دلیل»، «نفرت و مقابله با همجنسگرایی»، «انتقام از ملت صلیب»، «هجرت از دیار کفر» و «سرخوردگی از طلاق و تحول ناگهانی» بیانگر همین مطلب هستند.

نام	دلیل جذب
3	داگلاس آرتور مک کین
77	عمر میر صدیق متین
80	انیس عامری
84	سلمان رمضان عبیدی
90	نورا البی
117	سوتلانا اوخانوا

خروجی شماره (۶). تطبیق نظریه از خودیگانگی با پروفایل‌ها

۵-۷. تحلیل داده‌ها بر حسب نظریه حاد-واقعیت بودریار

۳۷ مورد از ۱۲۴ مورد مطالعه معادل ۲۹/۸۳ درصد از اعضای جذب‌شده توسط داعش، دچار درک نسخه‌ای نه از «واقعیت» بلکه از «حاد-واقعیت» داعش شده بودند. آن‌ها از اساس داعش را از «اینترنت و فضای مجازی» و توسط «فیس‌بوک، یوتیوب، تامبلر و غیره» شناخته بودند و گمان می‌کردند پا به سرزمینی از جنس موقعیت‌ها و موفقیت‌ها می‌گذارند که در آن، هر سه ضلع مثلث «پول، پورن و مخدر» مهیاست. آن‌ها چنان این فضای مجازی را باور کرده بودند که ناگهان چشم باز کرده و خود را در خودرویی انتحاری در نزدیکی شهر حلب یا رقه و یا گرگی تنها^۱ با جلیقه انفجاری در قلب اروپا می‌دیدند.^۲

1. Lone Wolf

۲. در تروریسم، گرگ تنها به شخصی گفته می‌شود که به تنهایی و بدون اینکه با گروهی ارتباط سازمانی داشته یا از آن کمکی دریافت کند، در حمایت از آن گروه، جنبش یا عقیده دست به اعمال خشونت‌آمیز می‌زند. از آنجاکه گرگ‌های تنها با گروه‌های تروریستی ارتباط مشخصی ندارند و به تنهایی دست به عملیات می‌زنند شناسایی آن‌ها برای نیروهای امنیتی دشوار است. در سال‌های اخیر، گروه‌های القاعده و داعش طرفداران خود در کشورهای غربی را به انجام حملاتی به سبک گرگ‌های تنها تشویق کرده‌اند: [https://en.wikipedia.org/wiki/Lone_wolf_\(trait\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Lone_wolf_(trait))

خدیجه داره	شبکه‌های اجتماعی مجازی
دونالد مورگان	از طریق اینترنت
دنیس مامادو جرارد کاسپرت	از طریق اینترنت
سارا او	شبکه‌های اجتماعی مجازی
ناول حسنی	توسط اینترنت و فضای مجازی
سارا علی مهنی	والدینش معتقدند اینترنت وی را به سمت داعش سوق داده است.
صدا دودور کایف	توسط اینترنت و فضای مجازی
شانون مائورین کانلی	از طریق اینترنت
سید رضوان فاروق	شبکه‌های اجتماعی مجازی
تشفین مالک	شبکه‌های اجتماعی مجازی
امدی کولیبالی	اینترنت و فضای مجازی
حیات بومدین	اینترنت و فضای مجازی
ماریا جولیا سرگیو (فاطمه)	اینترنت و فضای مجازی
خرم شازاد بات	از راه ویدیوهای یوتیوب تحت تأثیر «احمد موسی جبرئیل» مستقر در
نورا البشیر	از طریق فیس بوک

خروجی شماره (۷). تطبیق نظریه حادواقعیت با پروفایل‌ها

۵-۸. نمونه‌ای از خوشه‌بندی‌ها به منظور پروفایل‌سازی دقیق‌تر

خوشه ۴- پروفایل‌های ساخته شده برای ۱۰ نفر چهارم

نام / نام مستعار / سن / دوره / جنسیت / تحصیلات / تحصیلات / شغل / دین / مذهب / ۱ / دین / مذهب / ۲ / محل سکونت / اصلیت / نژادی / ماموریت / دلیل جذب / طریق جذب / وضعیت / حضور در محصولات رسانه‌ای و پروپاگاندای داعش / فنون اقناع / تولید، توزیع، مصرف یا حضور در محتوای داعش؟ / نقش رسانه در جذب (عامل جذب، کاتالیزور، بی تأثیر یا نامعلوم) / نوع بازنمایی رسانه جمعی

۳۱. اتی ابوانس الفناکندی ۲۱ جوانی مذکر نامشخص ولی رفت و آمد زیاد به مسجد التوحید هلسنکی نامشخص پرستار / خالق یک گروه موسیقی پانک / جنگ‌جو تغییر دین لاییک سپس در تابستان ۲۰۱۲ به اسلام گرویده هلسنکی / فنلاند نامعلوم برگردان آیات قرآن به شکل آهنگین در یوتیوب به منظور اقناع و جذب احبای اسلام سلفی مسائل مالی کشته شده به تطبیح، همراهی با جماعت تولید و توزیع و مصرف عامل جذب فضای مجازی

۳۲. نرو ساریوا ابوعقوب آندلسی ۳۳ جوانی مذکر مهندسی عمران در دانشکده مهندسی دانشگاه East London کارشناسی رئیس معاونت رسانه‌های داعش، فرمانده تحلیل محتوای رسانه‌های داعش تغییر دین کاتولیک که در ۲۰۱۲ به اسلام گرویده لندن / انگلستان آنگولایی الاصل شهروند پرتغالی / انگلیسی تهیه و تولید فیلم و عکس حرفه‌ای / جذب نیروهای خارجی در داعش احبای اسلام سلفی تستشوی مغزی توسط ابوحمزه روحانی افراطی نامعلوم به همراهی با جماعت، برجسته سازی تولید و توزیع کاتالیزور منبر، تلویزیون

۳۳. محمد اموازی جهادی جان ۲۷ جوانی مذکر دانشگاه وست مینستر / سیستم‌های اطلاعاتی و مدیریت بازرگانی کارشناسی کارمند نمونه یک شرکت آی تی / جلا معروف داعش مسلمان مسلمان افراطی لندن / انگلستان کویتی و عراقی الاصل قتل و سر بریدن خبرنگاران آمریکایی و عکاس‌های انگلیسی و گروه‌های ژاپنی و دهها نفر دیگر سفر ۶ دوستش به سوریه بازداشت به وسیله نیروهای امنیتی انگلیس، نفرت از غربی‌ها کشته شده به همراهی با جماعت، برجسته سازی تولید و حضور کاتالیزور تلویزیون

۳۴. الشفیع الشیخ جهادی جورج ۳۱ جوانی مذکر نامشخص نامشخص عضو جوخه جلاادی چهار نفره داعش موسوم به بیتلز مسلمان مسلمان افراطی لندن / انگلستان سودانی الاصل قرائت متن پیش از سر بریدن غربی‌ها به انگلیسی سلیس احبای اسلام سلفی و کشتار کفار غربی تستشوی مغزی در مسجد غرب لندن دستگیر شده به همراهی با جماعت، برجسته سازی تولید و حضور کاتالیزور تلویزیون

۳۵. الکساندر آمون کوئی جهادی رینگو ۲۷ جوانی مذکر نامشخص نامشخص قاجاچی مواد در لندن سپس عضو جوخه جلاادی موسوم به بیتلز داعش تغییر دین در دهه بیست زندگی اش به اسلام گرویده لندن / انگلستان دوزخه قبرسی غنایی سربریدن و اعدام احبای اسلام سلفی و کشتار کفار غربی تستشوی مغزی در مسجد غرب

جدول شماره (۱). جدول ماتریسی تئوری‌ها

نظریه	نام نظریه پرداز	سال ارائه نظریه	ویژگی‌های نظریه	مکان ارائه نظریه	نقاط برجسته نظریه	نقاط ضعف و ایرادهای نظریه
هویت مقاومت	مانوئل کاستلز	۱۹۹۷	براساس نظریه «هویت مقاومت»، اقلیت همواره به دنبال راهی است که با مشابهت‌یابی و تکیه و تأکید بر نژاد، مذهب، قومیت، سن، رنگ پوست و غیره برای خودش توان دفاعی در مقابل اکثریت (ها) دست‌وپا کند.	کتاب عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ (جلد دوم: قدرت هویت)، ناشر: طرح نو	در بیشتر مطالعات علوم اجتماعی و علوم سیاسی، تمرکز روی اکثریت‌هاست اما کاستلز به اتحاد اقلیت‌ها به مثابه یک اکثریت واحد می‌پردازد.	به صورت بازه‌ای و با نمونه مشخص می‌توان چنین استنباط کرد؛ با وجود این قابلیت تعمیم و فراتعمیم ندارد.
ذهن بی‌خانمان	پیتر برگر	۲۰۱۵	«فرد مدرن از خانه و کاشانه خود رها شده و هرگز نمی‌تواند جای پای مطمئنی پیدا کند. آن‌ها همواره در بی‌خانمانی به سر می‌برند».	کتاب ذهن بی‌خانمان: نوسازی و آگاهی، نویسندگان: پیتر برگر، بریجیت هانسفرید کلنر، ناشر: نی	پژوهش سه جامعه‌شناس معاصر درباره تأثیر فرایند «نوگرایی» و نهادهای مدرن بر «آگاهی مدرن» به‌ویژه در جوامع به اصطلاح «جهان سوم»: یعنی تأثیر دو دسته از فرایندهای نهادی مدرن به مثابه «حاملان اولیه» (فناوری، اقتصاد و دیوان‌سالاری مدرن) و «حاملان ثانوی» (شهرنشینی،	نمی‌توان تمامی رفتارهای نامتعارف انسان مدرن را تنها به ذهن بی‌خانمان نسبت داد. این بی‌خانمانی ذهن با شرایط زیستی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و

نظریه	نام نظریه پرداز	سال ارائه نظریه	ویژگی های نظریه	مکان ارائه نظریه	نقاط برجسته نظریه	نقاط ضعف و ایرادهای نظریه
					آموزش همگانی و ارتباط های جمعی) نوسازی بر شکل گیری آگاهی مدرن. همچنین در این پژوهش، جریان های ضد نوگرایی در شکل های «نوسازی ستیزی» و «نوسازی زدایی» در مرکز توجه قرار گرفته اند. در برابر بروز «بی خانمانی ذهن» در «جامعه مدرن» به منزله مهم ترین پیامد و عارضه نوگرایی، واکنش های متعارض در هر دو گرایش به جست و جوی یافتن نوعی «آشیا نه» برای «انسان مدرن» برآمده اند.	سیاسی دستخوش تغییراتی می شود و شدت و ضعف های گوناگونی دارد.
کنترل ذهن	استیون حسن	۲۰۱۳	در شست و شوی مغزی فرد از اتفاق هایی که در حال رخ دادن است، آگاهی دارد	کتاب گسستن بندها، نویسنده: استیون حسن، مترجم ابراهیم خدابنده، ناشر:	«کنترل ذهن» به وسیله حکومت ها با کمک سرویس های امنیتی، پلیس و	در کتاب «گسستن بندها»، استیون حسن نخست ثابت

نظریه	نام نظریه پرداز	سال ارائه نظریه	ویژگی های نظریه	مکان ارائه نظریه	نقاط برجسته نظریه	نقاط ضعف و ایرادهای نظریه
			اما در کنترل ذهن، افراد تحت عنوان دوست، همکار، خانواده و غیره به کار گرفته می شوند و شخص از رخدادها بی خبر است.	مؤسسه جام جم	نهادهای وابسته به حکومت با هدف همسوسازی افراد با سیاست ها و خط مشی های خود بدون اینکه فرد هدف متوجه شود و از طریق به کارگیری سایر افراد جامعه تحت عنوان دوست، همکار، خانواده و غیره صورت می گیرد. برای در خدمت گرفتن افراد، فرد هدف شخصی با رفتار ناهنجار معرفی می شود که نیاز به اصلاح دارد و بدین ترتیب سایر افراد متقاعد به همکاری می شوند. روش دیگر برای متقاعد کردن افراد به همکاری، ایجاد اختلاف و دشمن سازی برای فرد قربانی از طریق شنود همه جانبه و شناسایی مؤلفه های	می کند فرقه ها فرد را به «بند» کشیده و سپس راه های گسستن از این بندها را برای مخاطب تعریف و تفسیر می کنند، اما کنترل ذهن در کوتاه مدت تأثیرگذار خواهد بود و در صورت تغییر جغرافیا و افزایش آگاهی یا تلاش فرد، از بین خواهد رفت.

نظریه	نام نظریه پرداز	سال ارائه نظریه	ویژگی های نظریه	مکان ارائه نظریه	نقاط برجسته نظریه	نقاط ضعف و ایرادهای نظریه
					رفتاری فرد قربانی و روابط وی با سایرین در گروه و سوءاستفاده از آنهاست.	
شست و شوی مغزی	مارگارت سینگر - ادگار شاین	۱۹۵۳	تحت شرایط خاص، فرد ناخودآگاه وادار به پیروی از اندیشه یا خواسته های افراد دیگر می شود و تغییرات عمده ای در باورها و در نتیجه در رفتارهای او به وجود می آید. ادگار شاین «ایزوله شدن از دیگران» و «دستبندهای طلایی» را دو ایده اصلی شست و شوی مغزی می داند. ایزوله شدن از دیگران یعنی ارتباطات شخص با دیگران را کم یا قطع کنیم تا از منابع دیگر	کتاب «فرقه ها در میان ما»، نوشته مارگارت تالر سینگر، مترجم: ابراهیم خداینده، ناشر: ماهریس و (لشگر بلوکی، عصر ایران، ۱۳۹۷: ۲)	پنج شاه کلید اصلی شست و شوگران: (۱) تکرار خستگی ناپذیر: ایده اصلی یا جمله ای محوری مرتب تکرار می شود تا کاملاً ملکه ذهن شود؛ (۲) ترس آفرینی از دیگران: ایده ها و دیدگاه های متفاوت با ایده اصلی، معمولاً به توطئه، خطای فاحش، سوء نیت، ساده دلی یا فریب کاری متهم می شوند؛ (۳) تعمیق بخشی هیجانی: برای محکم کاری و رفتن ذهن شما به مراحل عمیق تر از شست و شوهای احساسی و شورانگیز استفاده	نقطه ضعف اصلی نظری شست و شوی مغزی، معروف بودن آن و مطالعه افراد پیرامون آن است. امروزه بسیاری از کسانی که اهل تفکر و تحقیق و تعقل باشند با تکنیک هایی کاربردی راه های نفوذ و شست و شوی مغزی خود را می بندند و یا چنانچه در معرض آن قرار بگیرند، متوجه شده

نظریه	نام نظریه پرداز	سال ارائه نظریه	ویژگی‌های نظریه	مکان ارائه نظریه	نقاط برجسته نظریه	نقاط ضعف و ایرادهای نظریه
			ورودی نداشته باشد و دستبندهای طلایی یعنی به نوعی منافعش را به خودمان گره بزنیم که تداوم وضعیت فعلی برایش جذاب باشد.		می‌شود. بدین ترتیب فکر منطقی و به‌کارگیری ادراک مشکل‌تر می‌شود؛ (۴) قدرت انتخاب توهمی: شست‌وشو دهنده، تعدادی انتخاب جلوی شما می‌گذارد اما در واقع تمام انتخاب‌ها به یکی ختم می‌شوند. شست‌وشو دهندگان عاشق دادن انتخاب‌های فراوانی هستند که به یک محصول یا ایده یکسان ختم می‌شوند. ایده اصلی در لباس‌های متفاوت پیش روی شما گذاشته می‌شود؛ (۵) ایزوله‌سازی و قطع ارتباط: برای اطمینان از اینکه شما در معرض ایده‌های متفاوت از ایده اصلی قرار	و کنار می‌کشند.

نظریه	نام نظریه پرداز	سال ارائه نظریه	ویژگی های نظریه	مکان ارائه نظریه	نقاط برجسته نظریه	نقاط ضعف و ایرادهای نظریه
					نگیرید سعی می شود به ترفندهای مختلف، ارتباط شما با دیگران و دیگرانندیشان قطع شود.	
محرومیت نسبی	تد رابرت گر	۱۹۷۳	«نظریه محرومیت نسبی» ناظر بر شرایط نابرابر میان اجزای یک جامعه است که در آن، برخی شهروندان از امکانات و امتیازات، بهره‌مندی‌های بیشتری نسبت به برخی دیگر دارند. براساس این نظریه، شورش و بحران‌های سیاسی هنگامی صورت می‌گیرد که معترضان به این نتیجه برسند که بنا به دلایلی از امکانات موجود یا آنچه مورد انتظارشان است، کمتر از آنچه حق آنهاست، دریافت	کتاب «چرا انسان‌ها شورش می‌کنند»، تد رابرت گر، مترجم: حمیرا مشیرزاده، ناشر: پژوهشکده مطالعات راهبردی	مسئله تبعیض و محرومیت جنبه‌ای عینی و جنبه‌ای ذهنی دارد. اگر وجود تبعیض در شکل‌گیری بحران‌های قوم‌پایه مهم ارزیابی شود، مسئله احساس تبعیض و محرومیت نیز دارای اهمیت قابل توجهی خواهد بود. احساس تبعیض سبب افزایش انتظارات افراد جامعه قومی و افزایش احساس محرومیت نسبی می‌شود. این دو عامل نیز به تقویت هویت قومی و در نهایت خشونت سیاسی می‌انجامد.	محرومیت گاهی به قدری شدید است که سبب نوعی فلج رفتاری در افراد شده و به بی‌کنشی می‌انجامد

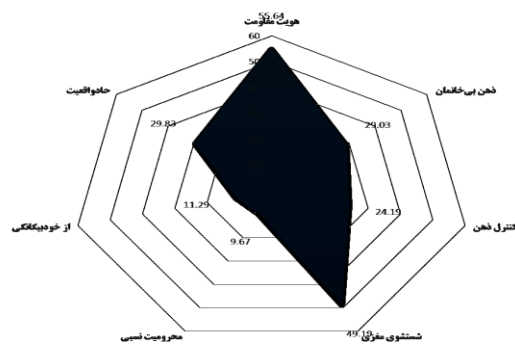
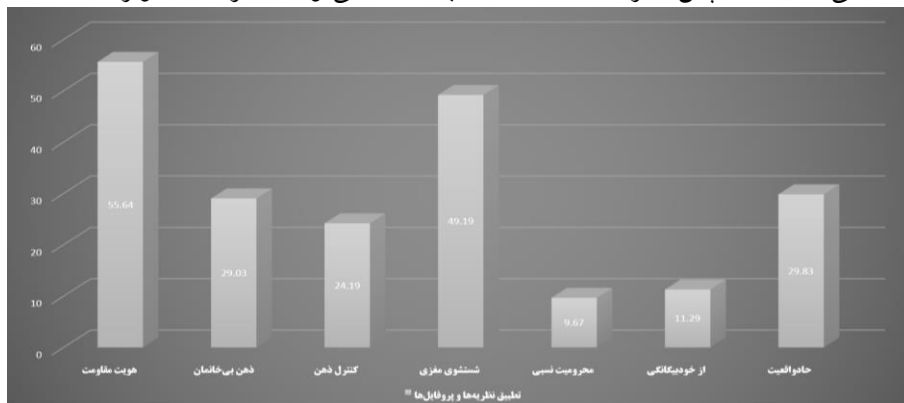
نظریه	نام نظریه پرداز	سال ارائه نظریه	ویژگی های نظریه	مکان ارائه نظریه	نقاط برجسته نظریه	نقاط ضعف و ایرادهای نظریه
			می کنند؛ از این رو برای دست یافتن به حقوق و منافع بیشتر یا تسکین سرخوردگی ناشی از محرومیت، به پرخاشگری و خشونت سیاسی متوسل می شوند.		در ضمن احساس تبعیض و محرومیت، ارتباط مستقیمی با احساس شهروندی درجه دو و اقلیت بودن دارد.	
از خود بیگانگی	کارل مارکس	۱۹۳۲	از خود بیگانگی نتیجه مالکیت خصوصی سرمایه و استخدام کارگران برای دستمزد و نیز ترتیباتی است که به کارگران روی آنچه انجام می دهند، کنترل اندکی می دهد. در سیستم هایی که سبب از خود بیگانگی می شوند، افراد به خاطر تجربه رضایت یا حس اتصال به روند زندگی کار نمی کنند، بلکه به جایش کار می کنند تا پولی	«دست نوشته های اقتصادی و فلسفی ۱۸۴۴» یا «دست نوشته های پاریس» مجموعه یادداشت هایی هستند که بین آوریل و اوت ۱۸۴۴ توسط کارل مارکس نوشته شده اند. این یادداشت ها در زمان زندگی مارکس و مدت ها پس از مرگش منتشر نشد و نخستین بار در سال ۱۹۳۲ توسط محققان	(۱) ناتوانی: این حس که سرنوشت فرد تحت کنترل خودش نیست، بلکه به وسیله عوامل خارجی، سرنوشت، شانس و یا نظم و ترتیب مؤسسه ها تعیین می شود؛ (۲) بی معنا بودن: به نداشتن درک یا سازگاری در هر دامنه عمل (مانند امور دنیوی یا روابط بین فردی) یا حس عمومی بی هدفی در زندگی اشاره داد؛ (۳) عادی نبودن: عدم تعهد به معاهده های مشترک اجتماعی	مارکس زیر بنا را اقتصاد و روبنا را فرهنگ می بیند؛ حال آنکه مثال های نقض در همین زمینه موجود است.

نظریه	نام نظریه پرداز	سال ارائه نظریه	ویژگی‌های نظریه	مکان ارائه نظریه	نقاط برجسته نظریه	نقاط ضعف و ایرادهای نظریه
			به دست آورند و با آن نیازهایشان را برطرف کنند. کاری که سبب از خود بیگانگی می‌شود، به یک فعالیت مکانیکی و عادت جاری تبدیل می‌شود که به وسیله دیگران اداره می‌شود.	اتحاد شوروی یافته شد و به چاپ رسید.	(نتیجه آن انحراف گسترده، بی‌اعتمادی، رقابت فردی بی‌لجام و نامحدود و مانند آن است)؛ (۴) بیگانگی فرهنگی: احساس حذف از ارزش‌های مستقر در جامعه (به‌عنوان مثال در شورش‌های فکری یا دانشجویی علیه نهادهای مرسوم)؛ (۵) انزوای اجتماعی: احساس تنهایی یا محرومیت در روابط اجتماعی مثلاً در میان اعضای گروه اقلیت)؛ (۶) با خود بیگانه بودن، شاید سخت‌ترین تعریف باشد. اینکه فرد از تماس با خودش خارج می‌شود.	
حاد واقعیت	ژان بودریار	۲۰۰۱	ما در رسانه، گسیختگی نشانه‌ها و پیام‌ها از یکدیگر را به	«در سایه اکثریت‌های خاموش»، ژان بودریار، مترجم:	برای مخاطب مصرف‌گرا، تماشای لحظه مجروح شدن	انسان را کاملاً تأثیرپذیر از رسانه و

نظریه	نام نظریه پرداز	سال ارائه نظریه	ویژگی های نظریه	مکان ارائه نظریه	نقاط برجسته نظریه	نقاط ضعف و ایرادهای نظریه
			<p>نظاره نشسته‌ایم. رسانه‌ها در اصل، نشانه‌ها با پیام‌های متضاد را به صورت متوالی کنار هم می‌چینند. جریان عظیم این پیام‌های مستمر، یک اثربخشی کلی دارد و آن این است که ما را به «مصرف محض» سوق می‌دهد. در اینجا با رسانه‌ها و نشانه‌های آن‌ها طرفیم؛ ولی پیام و معنایی که از رسانه می‌گیریم، پیام و معنای آن نشانه‌ها نیست. در این نقطه است که مرگ معنا فرا می‌رسد و همگی به مصرف‌کننده‌هایی که از مصرف نشانه‌ها لذت می‌برند، بدل می‌شویم.</p>	<p>پیام یزدانجو، ناشر: مرکز</p>	<p>گاوچران اسپانیایی به دست یک گاو نر یا قتل عام مردانی در نزاع قبیله‌ای در افریقا، فرقی با تماشای سکانس‌های فیلمی جنگی ندارد. ما در بمباران اطلاعاتی رسانه‌ها با طیف گسترده‌ای از مسائل گوناگون مواجه می‌شویم که یا با آن‌ها بیگانه‌ایم یا برای ما اهمیتی ندارند.</p>	<p>نسخه‌ای که رسانه‌ها از واقعیت ارائه می‌دهند، معرفی می‌کند. ایراد جمله بالا در قید «کاملاً» است.</p>

نتیجه‌گیری

از منظر نظریه‌ها، هر هفت نظریه با قوت و ضعف‌هایی تأیید شدند. (۴۹/۱۹ درصد شست‌وشوی مغزی، ۹/۶۷ درصد محرومیت نسبی، ۱۱/۲۹ درصد از خودبیگانگی یا الیناسیون، ۵۵/۶۴ درصد هویت مقاومت، ۲۹/۰۳ درصد ذهن بی‌خانمان، ۲۴/۱۹ درصد کنترل ذهن و حاد-واقعیت ۲۹/۸۳ درصد) (هر کدام از صد درصد خود حساب شده‌اند). سه نظریه «هویت مقاومت»، «شست‌وشوی مغزی» و «حاد-واقعیت» نظریه‌های اصلی این پژوهش تلقی می‌شوند که با درصد بالایی اثبات شده و می‌توانند چراغ راه پژوهش‌های آت در صورت خلأ نظری در مطالعات اولیه باشند. دو نظریه «ذهن بی‌خانمان» و «کنترل ذهن» نیز در کنار یکدیگر تقریباً بیش از نیمی از موارد مطالعه را دربرگرفته‌اند که نشان می‌دهند دام‌افکنی فرقه‌ها برای اذهان بی‌خانمان و سپس کنترل همان اذهان، تا چه اندازه می‌تواند خطرناک و مؤثر باشد.

نمودار شماره (۱). تطبیق نظریه‌ها و پروفایل‌ها

کتابنامه

- احمدی، حامین؛ اخوان کاظمی، مسعود؛ امید، مهدی (۱۳۹۴)، «تروریسم رسانه‌ای، چالش آینده امنیت در نظام بین‌الملل»، *دومین همایش بین‌المللی مدیریت رسانه*.
- اهل‌بیگی، پژمان (۱۳۹۰)، *بررسی گسترش اثرگذاری در شبکه اجتماعی*، تهران: دانشگاه صنعتی شریف.
- ایزدی، پیروز (۱۳۹۳)، «جهادیون افراطی و امنیت اروپا»، *فصلنامه روابط خارجی*، شماره ۴.
- آقایی، سید داوود؛ صادقی، سید سعید؛ هادی، داریوش (۱۳۹۱)، «واکاوی نقش اینترنت و رسانه‌های اجتماعی جدید در تحولات منطقه آسیای غربی و شمال افریقا؛ اطلاع‌رسانی، سازمان‌دهی و گسترش سریع تحولات»، *نشریه روابط خارجی*، دوره ۴، شماره ۲.
- بری، نیکنام (۱۳۹۳)، *تروریسم و جهانی‌شدن ارتباطات*، تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌الملل ابرار معاصر.
- بی‌نام (۱۳۹۷)، «دوران پساداعش و توضیحات جامعی درباره چگونگی اوضاع غرب آسیا»، *سرمقاله وب‌سایت یاسا*.
- جان‌نثار، حمید؛ هاشمی، سید عباس؛ کربلایی احمد، فاطمه (۱۳۹۴)، «بررسی کارآمدی تئوری محدودیت نسبی تد رابرت گر در تحلیل پدیده تروریسم در آسیای غربی»، *فصلنامه تحقیقات سیاسی بین‌المللی دانشگاه آزاد اسلامی*، واحد شهرضا، شماره ۲۳.
- حسن، استیون؛ خدابنده، ابراهیم (۱۳۹۲)، *گسستن بندها*، تهران: مؤسسه جام‌جم.
- حکیم‌آرا، محمدعلی (۱۳۸۴)، *ارتباط متقاعدگرانه و تبلیغ*، تهران: سمت.
- خلیلی‌پور رکن‌آبادی، علی؛ نورعلی‌وند، یاسر (۱۳۹۱)، «تهدیدات سایبری و تأثیر آن بر امنیت ملی»، *مطالعات راهبردی*، سال ۱۵، شماره ۲ (پیاپی ۵۶).
- سایبرتروریسم چیست؟*؛ دانشنامه‌ی یکی‌پدیای انگلیسی، بازبینی شده در ۲۰ فوریه ۲۰۱۴.
- صباغیان، علی (۱۳۹۴)، «شکست چندفرهنگ‌گرایی در اروپا و پیامدهای آن برای مسلمانان ساکن کشورهای این قاره»، *فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام*، سال ۴، شماره ۱۳.
- عضدانلو، حمید (۱۳۸۶)، *آشنایی با مفاهیم اساسی جامعه‌شناسی*، تهران: نشر نی.
- قاسمی، فائزه (۱۳۹۴)، *ظرفیت‌های رسانه‌ای داعش؛ آسیب‌ها و تهدیدها*، تهران: مؤسسه مطالعات ملی.
- کونگ، لوسی (۱۳۸۹)، *مدیریت راهبردی در رسانه؛ از نظریه تا اجرا*، مترجم: علی‌اکبر فرهنگی، چاپ اول، تهران: دانژه.

- موسوی، سید علی (۱۳۹۶)، امنیت سایبری، تهران: نسل روشن.
- نجات‌پور، مجید؛ میلانی، جمیل؛ نجات، سید علی (۱۳۹۳)، «پدیده داعش و شگردهای رسانه‌ای»، *مطالعات رسانه و امت*، شماره ۱.
- نجات‌پور، مجید؛ میلانی، جمیل؛ نجات، سید علی (۱۳۹۳)، «پدیده داعش و شگردهای رسانه‌ای»، *نشریه مطالعات رسانه و امت*، شماره ۱.
- نورعلی‌وند، یاسر (۱۳۹۴)، «حملات تروریستی پاریس، ابعاد، چرایی و پیامدها»، *مجله سیاسی راهبردی بصائر*، سال ۳۲، شماره ۳۵۷.
- یزدان‌پناه، محمد و دیگران (۱۳۹۱)، «هویت مهاجرین و امنیت فرهنگی اروپاییان: پیامدها و چالش‌ها»، *فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام*، سال اول، شماره ۴.
- Awan, I. (2017), "Cyber-extremism: ISIS and the power of social media", *Society*, 54 (2).
- Ben Touhami Meftah, J. (2018), "Roots of sadistic terrorism crimes: Is it Islam or Arab culture?", *Aggression and Violent Behavior*.
- Campelo, N. , Oppetit, A., Neau, F. , Cohen, D. , & Bronsard, G. (2018), "Who are the European youths willing to engage in radicalization? A multidisciplinary review of their psychological and social profiles", *European psychiatry*, 52.
- Cook Joana; Vale Gina (2019), "From Daesh to 'Diaspora' II: The Challenges Posed by Women and Minors After the Fall of the Caliphate" *CTC Sentinel*, Vol. 12, Issue 6.
- Cottee, S. (2019), "The calypso caliphate: how Trinidad became a recruiting ground for ISIS", *International Affairs*, 95 (2).
- Crossman, Ashley (2020), *Understanding Alienation and Social Alienation*, Thought Co, Oct. 29, thoughtco.com/alienation-definition.
- Kaplan, A. (2017), *The counter-terrorism puzzle: A guide for decision makers*, Routledge.
- Mather, A. (2017), "Terrorism: Factors Shaping the Nature of Social Media Campaigns Responding to Terrorism", *The Boller Review*, 2.
- Matusitz, J. (2017), "The Communication of Suicide Terrorism", In *Handbook of Suicidal Behaviour*, Springer, Singapore.
- Mitts, T. (2019), "From isolation to radicalization: anti-Muslim hostility and support for ISIS in the West", *American Political Science Review*, 113 (1).
- Van San, M. (2018), "Belgian and Dutch young men and women who joined ISIS: Ethnographic research among the families they left behind", *Studies in Conflict & Terrorism*, 41 (1).
- Walton, K. (2019), *Leaving Home for Jihad: Predicting ISIS Foreign Fighters in the West*.
- Wojtasik, K. , & Horák, V. (2019), "Do-It-Yourself Terrorism. How Do Terrorist Organizations Inspire, Support and Teach their European Supporters via Internet?", *System Safety: Human-Technical Facility-Environment*, 1 (1).
- Wu, A. X. (2017), "Brainwashing paranoia and lay media theories in China: the phenomenological dimension of media uses (and the self) in digital environments", *Media, Culture & Society*.
- Zhao, Z. (2017), *Spotting Icebergs by the Tips: Rumor and Persuasion Campaign Detection in Social Media*.